

Kvartersvandring i Vasastan

Välkommen att följa med på en tidsresa på drygt 100 år där vi följer hur Vasastans utkanter började byggas ut med nya tidstypiska storgårdskvarter fram till höghuskvarteren som just nu växer upp i Hagastaden. I Vasastan har SKB sammanlagt nio kvarter byggda mellan 1917 och 2023 och det var här vi byggde vårt allra första hus – kvarteret Motorn.

Stockholms Kooperativa
BOSTADSFÖRENING

Grundläggaren

Döbelnsgatan 38 A–D

Byggnadsår: 1981–83
Arkitekt: Glam Arkitektkontor
Arkitektur: sju våningar höga hus i grågult tegel
Antal lägenheter: 80
Lägenhetsstorlekar: 22 st 2 r.o.k., 2 st 2 r.o.k.v.,
 24 st 3 r.o.k., 24 st 4 r.o.k., 4 st 5 r.o.k. och
 4 st 6 r.o.k.

Raka stadsplanerade gator. Massiva hus. Gamla fabriksbyggnader blandade med ultramoderna fasader. Runt Döbelnsgatan finns det mycket att titta på. Till exempel Stockholms Elverks vackert utsmyckade portal på Tulegatan, från förra sekelskiftet. Den utstrålar stolt framåtanda.

Kvartersnamnen vittnar om ett ännu äldre förflutet, från den tid då staden mötte landet i dessa trakter. Muraren, Snickaren och Stolmakaren – alla var de ursprungliga yrkeskvarter på det medeltida sätt som hantverksskrån organiserade sig i städer. Kvarteren finns med på Petrus Tillaeus berömda stadskarta från 1733. På 1700-talet låg släkten Gyllenborgs malmgård här, kan tilläggas.

Och här ligger även SKB-kvarteret Grundläggaren som består av två huskroppar. Kvarteret byggdes på tidigt 1980-tal, och var del i ett saneringsprojekt för att få bort slitna och trånga innegårdar.

Fasaderna är grågula och det mest markanta är öppningen, där huskropparna öppnats in mot kvarterets gård genom att husen vikts inåt. Gatan hålls ihop av en mur i samma tegel som fasaderna, och i muren finns en ståtlig träport.

Kuriosa: Norrmalm eller Vasastan, var ligger Grundläggaren? Stadsbilden runt kvarteret känns norrmalmskt, men ändå räknas Grundläggaren till SKB:s kvarter i Vasastan. Anledningen är enkel: geografiskt börjar Vasastan norr om Tegnérgatan – och där ligger adressen Döbelnsgatan 38.

Glöden

S:t Eriksgatan 111
 Hälsingegatan 39–41
 Hudiksvallsgatan 1–7
 Gävlegatan 8

Byggnadsår: 1927–28 (ombyggnadsår 1984–86)
Arkitekt: Edvin Engström med Sven Erik Lundqvist
Arkitektur: storgårdskvarter
Antal lägenheter: 164
Lägenhetsstorlekar: 100 st 1 r.o.k., 51 st 2 r.o.k.,
 11 st 3 r.o.k. och 2 st 4 r.o.k.

Titta upp! Kvarteret Glöden, med sina 164 lägenheter och fem till sex våningar höga huskroppar, är en mäktig byggnad. Både tung och lätt på samma gång. Fasaderna är rödputsade och präglas av tjugotalsklassicismens omsorg om helhetsverkan och detaljer.

Titta till exempel på de eleganta portalerna i natursten. Till synes släta, men när man kommer närmare syns huggna utsmyckningar och ornament i stenen som samspekar behagligt med de gröna entrédörrarna.

Det finaste med Glöden syns dock inte från utsidan. Inne i kvarteret ligger stora gårdar med skyddade lekplatser, från början åtskilda av lätt överhoppningsbara järnstaket. Det blir som ett enda stort gemensamt trädgårdsrum. Allt i enlighet med 1920-talets stadsplaneideal om grönare kvarter, inspirerat av de nya trädgårdsstäderna som byggdes runtom i Sverige.

Kuriosa: I boken ”Kvarteret Glöden: Vasastan i Stockholm på 1940-talet” beskriver författaren Berndt Mannhagen hur det var att leva under krigsåren. Han berättar om ransoneringskort, ryska bomber, spårvagnar och lådbilar, brännboll på Gävlegatan, och om hemkvarteret Glöden.

Vale

Hagagatan 34–36 A

Byggnadsår: 1926 (ombyggnadsår 1986–87)
Arkitekt: Edvin Engström med Sven Erik Lundqvist
Arkitektur: tjugotalsklassicism
Antal lägenheter: 39
Lägenhetsstorlekar: 13 st 1 r.o.k., 13 st 2 r.o.k., 12 st 3 r.o.k. och 1 st 5 r.o.k.

Munin

Vanadisvägen 8–10, 8 A
 Hagagatan 42

Byggnadsår: 1926 (ombyggnadsår 1985–86)
Arkitekt: Edvin Engström med Sven Erik Lundqvist
Arkitektur: tjugotalsklassicism
Antal lägenheter: 61
Lägenhetsstorlekar: 33 st 1 r.o.k., 22 st 2 r.o.k., 4 st 3 r.o.k. och 2 st 4 r.o.k.

Tjugotalsklassicismen är omtalad och i ropet. Bland annat för att den firar just 100 år och har varit föremål för en nyligen avslutad jubileumsutställning, Swedish Grace, på Nationalmuseum. I den berättades det med en viss stolthet om den svenska känslan för konstnärlig kvalitet och grace på 20-talet.

Inom arkitekturen var tjugotalsklassicismen en motreaktion mot den tyngre nationalromantiken. Den kännetecknas av symmetri, enkelhet och lugn. Fasaderna gjordes till exempel enkla men med få genomtänkta utsmyckningar.

Kvarteren Ässjan, Munin och Vale, en kort promenad från varandra, är fina exempel på stilen. Fasaderna är slätputsade och har dämpade jordfärger. Markvåningarna betonas med stenmönster i putsen och mörkare färg. Högre upp på fasaden förekommer sparsam dekor i reliefer eller som kraftfulla lister som anger våningsplanen.

De tre husen har lite olika utseende, men i grunden har de samma enkelhet. Vale och Munin har en mörkröd fasad, Ässjan en ljusare och lättare.

Namnen? Ässja är en smeds härd och anknyter till Rörstrands porslinsfabrik, som fanns i området fram till de första årtiondena på 1900-talet. Munin var en av Odins korpar och Vale var son till Oden och Rind. Han var ”en träffsäker skytt och tapper i strid”.

De tre husen byggdes om på åttiotalet. Då gjordes några lägenhetssammanläggningar och genom inredning av vindar tillkom några större lägenheter.

Ässjan

S:t Eriksgatan 122–124
 Dalagatan 59

Byggnadsår: 1925 (ombyggnadsår 1984–85)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: tjugotalsklassicism
Antal lägenheter: 46
Lägenhetsstorlekar: 26 st 1 r.o.k och 20 st 2 r.o.k.

Motorn

Västeråsgatan 2–4
Västmannagatan 96, 98 A–B, 100 A–B
Upplandsgatan 93–101

Byggnadsår: 1917–19 (ombyggnadsår 1977–79)
Arkitekt: Gustaf Larson
Arkitektur: storgårdskvarter
Antal lägenheter: 88
Lägenhetsstorlekar: 29 st 1 r.o.k., 28 st 2 r.o.k.,
2 r.o.k.v., 20 st 3 r.o.k. och 9 st 4 r.o.k.

Välkommen till födelsen! Här i Vasastan föddes SKB, eller åtminstone byggdes föreningens allra första kvarter här. Det var Motorn och Vingen, som stod färdiga 1919.

Och det är nästan andäktigt att promenera här, ett stycke levande historia. Både när det gäller den kooperativa tanken och den arkitektoniska utformningen. Båda var en reaktion på fattigdom och den usla, ohygieniska bostadssituation som fanns i Stockholm under förra sekelskiftet.

Både Motorn och Vingen, och närliggande Bälgen, präglades av trädgårdsstadsidealet. De består av låga huskroppar runt öppna och lummiga storgårdar med lekplatser. Detta för att göra bostäderna ljusare och hälsosammare, men också för öka kontakten mellan grannarna.

Standarden på lägenheterna var hög med den tidens mått mätt. Exempelvis hade alla lägenheter vattenklosett och det fanns en gemensam tvättstuga i källaren.

Stilen på husen är en blandning av nationalromantikens kärlek till goda material och hantverk och tjugotalsklassicismens enkelhet. De slammade fasaderna låter till exempel murverkets relief kännas genom putsen och betongar byggnadens hantverk medan husgavlar, hörnkedjor och portomfattningar har en enkel elegans.

Motorn, Vingen och Bälgen byggdes om 1977–81. Stor omsorg lades på att bibehålla det yttre och ta tillvara kvaliteterna i lägenheterna. Hela området är idag förklarad som skyddsvärt riksintresse.

”Dessa hus äro i många avseenden värda en alldeles särskild uppmärksamhet. I det yttre ha de nått vad som åsyftats: en lugn och intim prägel, genom enkla och förfnade medel.” Så skriver journalisten Celie Brunius i Stockholms-Tidningen 1921.

Vingen

Upplandsgatan 88–96 och 96 A

Byggnadsår: 1917–19 (ombyggnadsår 1977–79)
Arkitekt: Gustaf Larson
Arkitektur: storgårdskvarter
Antal lägenheter: 43
Lägenhetsstorlekar: 21 st 1 r.o.k., 10 st 2 r.o.k.,
9 st 3 r.o.k. och 3 st 4 r.o.k.

Bälgen

Västeråsgatan 6–10
Västmannagatan 103–107
S:t Eriksgatan 128–130

Byggnadsår: 1922–1925 (ombyggnadsår 1979–81)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: storgårdskvarter
Antal lägenheter: 156
Lägenhetsstorlekar: 25 st 1 r.o.k., 72 st 2 r.o.k.,
42 st 3 r.o.k., 15 st 4 r.o.k. och 2 st 5 r.o.k.

Kuriosa: Tvättstuga i källaren låter fint, men det var ändå ett drygt arbete för dåtidens kvinnor, jämfört med hur vi har det idag. Den rena tvätten fick rinna av på träbockar över natten. Morgonen därpå bars den upp på torkvinden (där den vintertid ibland frös) och sedan åter ner i källaren för mangling.

Lysosomen

Valfrid Palmgrens gata 4 och 12
Agnes Arvidssons gata 3 och 13

Byggnadsår: 2019–23

Arkitekt: Arkitema Architects

Arkitektur: art déco-inspirerad

Antal lägenheter: 128

Lägenhetsstorlekar: 38 st 1 r.o.k. (1 person),
27 st 2 r.o.k., 19 st 3 r.o.k., 25 st 4 r.o.k., 18 st 5 r.o.k.
och 1 st 6 r.o.k.

Är det så här framtidens Stockholm kommer att se ut? Hagastaden är Stockholms allra senaste stadsdel. Den byggs över motorleder och järnväg och kommer att stå klar 2030.

Stadsdelen har en modern, framåtblickande arkitektur som strävar uppåt. Som någon sa: ”Det är som Hammarby sjöstad tryckts ihop och vuxit på höjden”. Och det är inte helt fel beskrivet. Visionen har varit att Hagastaden skulle bli ”ett svenskt Manhattan” med betydligt högre och tätare kvarter än vad som tidigare byggts i Stockholm.

Även SKB har byggt i Hagastaden. Kvarteret heter Lysosomen och består av fyra högre hörnhus och två lite lägre midskepp. Färgkompositionen består av två rosa nyanser och en ljus grå övergång dem emellan. Husens varma kulörer och vackra detaljer knyter an till färgpaletten i intilliggande Birkastan och Vasastan. Höjden varierar från nio till tolv våningar. Mellan husen ligger en innergård. Alla lägenheter har fönster i minst två väderstreck och majoriteten har en generös balkong.

Hagastaden har definitivt en framtidskänsla. Något som förstärks av att lärosäten, techföretag, både Karolinska Universitetssjukhuset och Karolinska Institutet, finns här.

Kika in i de fyra trapphusen och beskåda de färgstarka konstverken skapade av Anna Pajak. I Hagastaden är gatorna namngivna efter framstående kvinnliga pionjärer inom forskning och praktik i bland annat medicin, kemi, fysik och pedagogik. Anna Pajak har valt att väva in en bortglömd men kompetent kvinnogrupp i sina konstverk: häxorna och deras medicinalväxter. Växter som ofta är både goda och onda.

Agnes Arvidssons gata 3: Kärrgräs, har använts som afrodisiakum av häxor.

Agnes Arvidssons gata 13: Fingerborgsblomma som är mycket giftig, men har historiskt använts mot epilepsi och som hjärtmedicin.

Valfrid Palmgrens gata 4: Stormhatt är bedövande och smärtstillande, men också dödlig i för hög dos.

Valfrid Palmgrens gata 12: Här heter konstverket ”Remains of Exploding Stars”.

Lysosomen, forskaren, Molekylen, Fraktalen, Isotopen, Innovationen, Cellen, Enzymet ... Kvarternsnamnen i Hagastaden anknyter till närliggande Karolinska Universitetssjukhuset och Karolinska Institutet. En lysosom är en del av en cell, som ibland beskrivs som cellens mage. Precis som magsäcken innehåller lysosomer sura ämnen som bryter ner andra molekyler.